

2023/2028(INI)

20.9.2023

ADVIES

van de Commissie constitutionele zaken

aan de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

inzake de situatie van de grondrechten in de Europese Unie in 2022 en 2023
(2023/2028(INI))

Rapporteur voor advies: François Alfonsi

PA_NonLeg

SUGGESTIES

De Commissie constitutionele zaken verzoekt de bevoegde Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken onderstaande suggesties in haar ontwerpresolutie op te nemen:

1. is ingenomen met de vooruitgang die is geboekt bij de onderhandelingen inzake de toetreding van de EU tot het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM), zoals bepaald in het Verdrag van Lissabon, en met het recente voorlopige akkoord over het ontwerp van herziene toetredingsinstrumenten; vraagt de toetreding van de EU tot het EVRM zo snel mogelijk af te ronden om de bescherming van de mensenrechten in Europa te consolideren en daarbij voor meer samenhang te zorgen door dit verdrag dwingend te maken voor alle Europese instellingen en door personen in staat te stellen zaken tegen de Unie rechtstreeks aanhangig te maken bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens; roept de EU bovendien op om toe te treden tot het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden en het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden;
2. dringt erop aan dat de toetreding van de EU en haar lidstaten tot de verdragen van de Raad van Europa wordt afgerond, zoals het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing, het Verdrag van Lanzarote, het Verdrag inzake de strafrechtelijke bestrijding van corruptie en het Burgerrechtelijk Verdrag inzake corruptie, het Europees Sociaal Handvest, alsook het Verdrag van Istanbul; dringt bij de organen van de EU en de lidstaten aan op het bevorderen van een alomvattende en constructieve samenwerking met de Raad van Europa teneinde hun verantwoordelijkheid voor de waarborging van de bescherming van de grondrechten te versterken;
3. benadrukt het belang van het Verdrag van Istanbul voor de bescherming van de grondrechten van vrouwen en de bestrijding van geweld en huiselijk geweld en verzoekt de zes lidstaten die dit verdrag nog niet hebben geratificeerd, dit onverwijld te doen;
4. dringt aan op versterking van de sleutelrol van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), onder meer door uitbreiding van zijn taken en bevoegdheden om de grondrechten in de hele EU te bevorderen en te beschermen;
5. wijst op de rol die de lidstaten op alle niveaus, met name op die van de nationale parlementen, nationale en lokale overheden en rechtshandhavingsinstanties, spelen door de volledige toepassing van het Handvest van de grondrechten bij de tenuitvoerlegging van EU-wetgeving te waarborgen; herinnert eraan dat het FRA voldoende capaciteiten en middelen moet krijgen voor de uitvoering van de taken waarmee het overeenkomstig zijn nieuwe mandaat is belast;
6. verzoekt de Commissie en de lidstaten de actoren uit het maatschappelijk middenveld nauwer te betrekken bij en meer te informeren over de tenuitvoerlegging van het Handvest; herinnert eraan dat er volgens het verslag over de grondrechten 2022 van het FRA op lokaal niveau nog altijd ruimte is voor verbetering van de bescherming en bevordering van de grondrechten; herinnert eraan dat ervoor moet worden gezorgd dat de in het Handvest verankerde rechten en beginselen correct in acht worden genomen in

elke stap van het wetgevingsproces van de EU en dat toezicht moet worden gehouden op de tenuitvoerlegging van alle in het Handvest verankerde rechten op alle bestuursniveaus; benadrukt dat de EU ook prioriteit moet geven aan onderwijs en bewustmaking van haar burgers met betrekking tot hun grondrechten, en ervoor moet zorgen dat zij goed geïnformeerd zijn en in staat zijn deze rechten uit te oefenen;

7. neemt nota van het verslag van de Raad van Europa van 6 oktober 2022, getiteld “Freedom of political speech: an imperative for democracy” (Vrijheid van politieke meningsuiting: een conditio sine qua non voor democratie); benadrukt dat de vrijheid van meningsuiting in de EU niet mag worden beperkt door de belangen, het constitutionele kader of de politieke keuzes van een lidstaat; wijst op het belang van pluralisme in de media en de vrijheid van meningsuiting; benadrukt dat de onpartijdigheid en daadwerkelijke onafhankelijkheid van nationale regelgevende instanties ten opzichte van regeringen moet worden gewaarborgd; spreekt zich krachtig uit tegen de ongerechtvaardigde en onevenredige inmenging van deze instanties in journalistieke uitingen en redactionele beslissingen in sommige lidstaten; is dan ook ingenomen met de voorgestelde Europese verordening mediavrijheid en dringt aan op een snelle goedkeuring ervan;
8. neemt kennis van het verslag van de Raad van Europa van juni 2022 getiteld “Pegasus spyware and its impacts on human rights” (Pegasus-spyware en de gevolgen ervan voor de mensenrechten); uit zijn diepe bezorgdheid over de conclusie daaruit dat Pegasus-spyware (mogelijk) schadelijke gevolgen heeft voor de mensenrechten en de fundamentele vrijheden, waaronder het recht op waardigheid, de vrijheid van vergadering, de vrijheid van godsdienst en zelfs het recht op lichamelijke en geestelijke integriteit; verzoekt de lidstaten onmiddellijk te stoppen met het gebruik van Pegasus-spyware;
9. neemt kennis van de adviezen, verslagen en studies van de Commissie van Venetië; vraagt dat hieraan wordt voldaan en dat er naar behoren gevolg aan wordt gegeven;
10. neemt kennis van de verslagen van de OVSE/ODIHR over verkiezingswaarnemingen in de deelnemende landen van de EU;
11. betreurt dat de grondrechten en verblijfsstatus van EU-burgers en Britse burgers ernstig zijn aangetast door de terugtrekking van het VK uit de EU; benadrukt dat het protocol inzake Noord-Ierland een voorwaarde is voor een soepele relatie tussen de EU en het VK; verzoekt de Britse regering en alle lidstaten de volledige bescherming van de rechten van EU-burgers en Britse burgers te waarborgen, zoals die zijn vastgelegd in het terugtrekkingsakkoord tussen de EU en het VK, de handels- en samenwerkingsovereenkomst en het Windsor-kader, alsook de rechten die zijn verankerd in het Goede Vrijdagakkoord;
12. is van mening dat de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne de EU in een nieuwe situatie heeft gebracht, waarin namelijk wordt gedacht aan een uitbreiding met Oekraïne, Moldavië, Georgië en de landen van de Westelijke Balkan, waarbij de criteria van Kopenhagen, met name de stabiliteit van instellingen die de democratie, de rechtsstaat, de mensenrechten en het respect voor en de bescherming van minderheden garanderen, een fundamentele basis zullen zijn;

13. verzoekt de lidstaten alle personen die hun toevlucht zoeken voor de Russische aanvalsoorlog met menselijkheid en solidariteit te behandelen, in overeenstemming met de toepasselijke internationale wetgeving en overeenkomsten; dringt in dit verband aan op de volledige tenuitvoerlegging van artikel 2 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), met name wat betreft de eerbiediging van de mensenrechten, onder meer bij de lopende onderhandelingen over het nieuwe migratie- en asielpact;
14. is ingenomen met de goedkeuring van het Europees rechtsstaatmechanisme door de Commissie en daarmee ook met het verslag over de rechtsstaat dat sinds 2020 jaarlijks wordt gepubliceerd; veroordeelt in de meest krachtige bewoordingen de ernstige schendingen van de beginselen van de rechtsstaat in sommige lidstaten, die ten koste gaan van de grondrechten en fundamentele vrijheden; spreekt met name zijn diepe bezorgdheid uit over de besluiten die het primaat van het EU-recht op de helling zetten, en verzoekt de Commissie alle beschikbare instrumenten in te zetten om een zeer krachtig standpunt in te nemen tegen de aanhoudende aanvallen in bepaalde lidstaten op de rechtsstaat of de in artikel 2 VEU verankerde waarden; is ingenomen met het verslag over de rechtsstaat 2023 van de Commissie en met name met de reeks specifieke aanbevelingen aan de lidstaten over nationale rechtsstelsels, kaders voor corruptiebestrijding, vrijheid en pluriformiteit van de media en institutionele kwesties in verband met checks-and-balances; spreekt andermaal zijn steun uit voor de volledige tenuitvoerlegging van de conditionaliteitsverordening voor de rechtsstaat en pleit nogmaals voor een interinstitutioneel akkoord over een nieuw mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten; benadrukt dat artikel 7 VEU bij de volgende herziening van de Verdragen moet worden hervormd en versterkt om zo de toepasbaarheid en doeltreffendheid ervan te waarborgen;
15. stelt voor dat de eerbiediging van de rechtsstaat niet alleen een voorwaarde voor toetreding van nieuwe lidstaten is, maar ook een bindende en afdwingbare verplichting voor alle lidstaten, die zolang zij lid zijn van de EU moet worden gemonitord¹;
16. dringt aan op de organisatie van jaarlijkse conferenties over de rechtsstaat naar aanleiding van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat, met delegaties uit alle lidstaten en deelname van diverse en willekeurig geselecteerde burgers, parlementsleden, lokale overheden, sociale partners en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld, op basis van het voorstel van de Conferentie over de toekomst van Europa;
17. betreurt de recente schandalen die het imago van de EU hebben aangetast, zoals het corruptieschandaal Qatargate en overheidsspionage met behulp van Pegasus, waarvan onder meer EP-leden het slachtoffer zijn geworden; dringt erop aan dat alle negatieve gevolgen van deze schandalen worden aangepakt, zodat de reputatie en geloofwaardigheid van het Europees Parlement volledig worden hersteld en de burgers vertrouwen kunnen blijven houden in de Europese instellingen;
18. is in dit verband ingenomen met de aangenomen wijzigingen van het reglement van orde van het Europees Parlement die tot doel hebben de integriteit, onafhankelijkheid en verantwoordingsplicht van het Parlement te versterken;

¹ Resolutie van het Europees Parlement van 12 februari 2019 over de tenuitvoerlegging van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie in het institutionele kader, PB C 449 van 23.12.2020, blz. 28.

19. is ingenomen met het werk van de enquêtecommissie die in het Europees Parlement (PEGA) is opgericht om onderzoek te doen naar bestaande nationale wetgeving over surveillance en na te gaan of spyware voor politieke doeleinden is gebruikt, bijvoorbeeld tegen journalisten, politici en advocaten; benadrukt dat het onrechtmatig gebruik van spyware door nationale regeringen de Europese democratie en de Europese besluitvormingsprocessen ondermijnt; dringt aan op meer transparantie in de lidstaten met betrekking tot wetgeving over surveillance om te voorkomen dat er nieuwe schandalen ontstaan op het gebied van massasurveillance;
20. is ontsteld en ernstig bezorgd over de bevindingen van het verslag van het Europees Bureau voor fraudebestrijding over de operationele activiteiten van Frontex in Griekenland en de flagrante minachting voor het leven van migranten en de actieve schendingen van hun mensenrechten door het Agentschap;
21. verzoekt de EU-instellingen om een proactief beleid van toegang tot documenten, integriteit en transparantie, zodat burgers hun recht om toezicht te houden op de werkzaamheden en activiteiten van de EU-instellingen, daadwerkelijk kunnen uitoefenen;
22. wijst overeenkomstig artikel 19 VEU, artikel 67, lid 4, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 47 van het Handvest op het feit dat een onafhankelijke rechterlijke macht de hoeksteen van de rechtsstaat en van het recht op effectieve rechtsbescherming is; beveelt aan dat wordt afgestapt van de bestaande praktijk om zaken in verband met de rechtsstaat in afzonderlijke landen met een ad-hocbenadering aan te pakken, en dringt aan op de ontwikkeling van criteria en contextuele beoordelingen om de lidstaten te helpen eventuele vraagstukken in verband met de rechtsstaat op geregelde en vergelijkende wijze het hoofd te bieden;
23. benadrukt dat de rechtsstaat onlosmakelijk verbonden is met de eerbiediging van de democratie en de grondrechten, en dat deze drie beginselen daarom in onderlinge samenhang moeten worden gemonitord;

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	20.9.2023
Uitslag eindstemming	+: 21 -: 3 0: 0
Bij de eindstemming aanwezige leden	Włodzimierz Cimoszewicz, Ana Collado Jiménez, Gwendoline Delbos-Corfield, Salvatore De Meo, Daniel Freund, Charles Goerens, Sandro Gozi, Zdzisław Krasnodębski, Jaak Madison, Victor Negrescu, Max Orville, Paulo Rangel, Domènec Ruiz Devesa, Jacek Saryusz-Wolski, Helmut Scholz, Pedro Silva Pereira, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	François Alfonsi, Vladimír Bilčík, Mercedes Bresso, Pascal Durand, Alin Mituța
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Sara Skyttedal

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

21	+
PPE	Vladimír Bilčík, Ana Collado Jiménez, Salvatore De Meo, Paulo Rangel, Sara Skyttedal, Loránt Vincze, Rainer Wieland
Renew	Charles Goerens, Sandro Gozi, Alin Mituța, Max Orville
S&D	Mercedes Bresso, Włodzimierz Cimoszewicz, Pascal Durand, Victor Negrescu, Domènec Ruiz Devesa, Pedro Silva Pereira
The Left	Helmut Scholz
Verts/ALE	François Alfonsi, Gwendoline Delbos-Corfield, Daniel Freund

3	-
ECR	Zdzisław Krasnodębski, Jacek Saryusz-Wolski
ID	Jaak Madison

0	0

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding